

ПОСТОЯН Т. Г.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ»
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ С4 ПСИХОЛОГІЯ**

Одеса 2026

УДК 371.302:15.018:331.022+331.054

П63

*Затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського», протокол №9 від 29 січня 2026 року.*

Рецензенти:

Княжева І. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки

Листопад Н. Л. – кандидат педагогічних наук, викладач, голова циклової комісії педагогіки, психології та фахових дисциплін дошкільної освіти комунального закладу «Одеський фаховий педагогічний коледж»

Постоян Т. Г.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Професійна діяльність викладача закладу вищої освіти» для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня спеціальності С4 Психологія: метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2026. 50 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з обов'язкової навчальної дисципліни «Професійна діяльність викладача закладу вищої освіти» містять плани проведення, зміст практичних занять та самостійної роботи здобувачів; питання для самоперевірки, тестові завдання, питання до екзамену, вправи, приблизну тематику індивідуального навчально-дослідного завдання та методичні рекомендації щодо їх виконанн

ЗМІСТ

«ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ» У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	4
ПІДГОТОВКА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	7
ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	17
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ	21
КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	24
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА РІЗНИМИ ВИДАМИ РОБОТИ.....	30
ГЛОСАРІЙ.....	35
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	46

«ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ» У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ

Філософія курсу. Професійна діяльність викладача закладу вищої освіти (ЗВО) в Україні сьогодні перебуває в стані постійної трансформації, що зумовлена як внутрішніми реформаторськими процесами, так і зовнішніми викликами. Водночас, соціальні й психологічні виклики, посилені умовами воєнного стану, ставлять перед освітньою системою завдання з надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу. Замість концепції «передавача знань», яка раніше домінувала, курс побудовано на трьох взаємопов'язаних концептуальних засадах. Перша – студентоцентризм, який передбачає фокус на потребах і розвитку здобувача освіти, а не лише на передачі інформації. Це вимагає від майбутнього викладача налагодження ефективної комунікації та індивідуального підходу до кожного студента. Друга – холістичний професіоналізм, що означає інтеграцію педагогічної, наукової, організаційної та психологічної роботи в єдину, цілісну діяльність. Третя засада – освіта впродовж життя, яка формує у майбутнього викладача здатність до постійного самовдосконалення та адаптації до швидкоплинних змін в освітній та науковій сферах.

Мета: ознайомити здобувачів освіти з видами професійної діяльності викладача ЗВО; теоретичними засадами організації освітньої діяльності, сформуванню готовності до реалізації змісту вищої освіти, дотримання освітніх і професійних стандартів та методичного забезпечення освітнього процесу. Сформуванню мотивацію щодо використання набутих знань у майбутній професійній діяльності викладача ЗВО.

Створити умови для формування освіченої, компетентної особистості майбутнього викладача закладу вищої освіти, якому притаманне критичне мислення, високий рівень організаційної культури та здатність до освіти впродовж життя.

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для

виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Мета: Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- нормативно-правові та організаційні засади діяльності викладача закладу вищої освіти;
- функції державних стандартів;
- вимоги до укладаання робочої програми навчальної дисципліни, методичного забезпечення освітнього процесу;
- критерії оцінювання якості освітнього процесу ЗВО.

уміти:

- аналізувати зміст освітніх і професійних стандартів;
- аналізувати навчальний план, навчальну програму;
- укладати робочу програму навчальної дисципліни, силабус та методичні рекомендації.
- здійснювати аналіз стану освітньої діяльності у ЗВО.

Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі.
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків).
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті
Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння),

які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Психологія управління».

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси;
- у випадках, коли здобувач освіти бездумно використовує контент ІІІ, не докладаючи зусиль для його аналізу, викладач не зараховує (оцінка 0) роботу, з дозволом повторного виконання завдання.

ПІДГОТОВКА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1	<i>Практичне заняття.</i> Аналіз нормативного регулювання різних видів діяльності викладача ЗВО	1	1
2	<i>Дискусія.</i> Концепції побудови змісту освіти, змісту навчання.	1	
3	<i>Круглий стіл.</i> Стандартизація вищої освіти в Україні.	1	
4	<i>Практичне заняття</i> Аналіз освітніх та професійних стандартів	2	1
5	<i>Практичне заняття</i> Технологія розробки навчального плану.	1	
6	<i>Практичне заняття</i> Технологія розробки програми навчальної дисципліни.	1	1
7	<i>Практичне заняття</i> Технологія розробки робочої програми навчальної дисципліни.	2	
8	<i>Практичне заняття</i> Технологія розробки силабусу до робочої програми навчальної дисципліни.	1	
9	<i>Практичне заняття</i> Кейс метод при підготовці майбутніх викладачів ЗВО до професійної діяльності.	1	1
10	<i>Практичне заняття.</i> Організація освітнього процесу ЗВО.	2	1
11	<i>Круглий стіл.</i> Здобувач освіти як автономний і відповідальний суб'єкт освітнього процесу	1	1
12	<i>Практичне заняття.</i> Організація системи контролю якості у ЗВО.	1	
13	<i>Круглий стіл.</i> Перспективні напрямки розвитку сучасного ЗВО	1	
РАЗОМ		16	6

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СТАНДАРТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Практичне заняття. Аналіз нормативного регулювання різних видів діяльності викладача ЗВО

Питання до обговорення

1. Загальні принципи функціонування системи вищої освіти України
2. Науково-педагогічні працівники як центральний елемент системи вищої освіти.
3. Права науково-педагогічних працівників, реалізація академічної свободи.
4. Види професійної діяльності науково-педагогічного працівника ЗВО:
5. Нормативно-правові акти, що регулюють професійну діяльність викладача (педагогічного працівника і науково-педагогічного працівника ЗВО).

Практичні завдання

1. Проаналізувати відповідні ст. Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту».
2. Проаналізувати Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про професійний розвиток працівників».
3. Проаналізувати «Методичні рекомендації МОН України для професійного розвитку науково-педагогічних працівників» та «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників».
4. Підготувати аналітичну записку «Про затвердження норм часу і переліку основних видів діяльності викладача»

Дискусія. Концепції побудови змісту освіти, змісту навчання. (ЗВО)

Питання до обговорення

1. Поняття про зміст освіти.

2. Склад і структура змісту вищої освіти.
3. Компетентність: сутність, структура, основні види.
4. Наукові вимоги до формування змісту освіти.
5. Теорії організації змісту освіти Джерела та чинники формування змісту освіти.
6. Зміст навчання як зміст діяльності викладання і навчання.
7. Предметний зміст, представлений у навчальних планах і навчальних програмах.
8. Структурно-логічна обробка масиву змісту навчання
9. Професійна освіта, сутність змісту професійної освіти.

Практичні завдання

1. Встановити ієрархію принципів формування змісту професійного навчання.
2. Підготувати бібліографію з проблеми «Зміст професійного навчання».
3. Підготувати рецензію на підручник / навчальний посібник

Круглий стіл. Стандартизація вищої освіти в Україні.

Питання до обговорення

1. Функції державного стандарту вищої освіти.
2. Складові державного стандарту вищої освіти.
3. Функції професійного стандарту.
4. Складові державного стандарту вищої освіти.
5. Академічна автономія ЗВО в розробці та реалізації ОПП, ОНП як стандарту професійної освіти на рівні ЗВО.

Практичне заняття Аналіз освітніх та професійних стандартів

Питання до обговорення

1. Функції стандартів вищої освіти «Дошкільна освіта» (бакалаврський, магістерський рівні освіти)
2. Функції професійних стандартів: «Вихователь ЗДО», «Викладач закладу вищої освіти».
3. ОПП/ОНП – стандарт на рівні ЗВО.
4. Критерії відбору освітніх компонент змісту ОПП, ОНП.

Практичні завдання

1. Робота в парі: Визначити структуру стандарту вищої освіти «Дошкільна освіта» (бакалаврський, магістерський рівні освіти)
2. Робота в парі: Визначити структуру професійного стандарту «Вихователь ЗДО», «Викладач закладу вищої освіти».
3. Підготувати відгук на ОПП (за вибором).
4. Довести дієвість реалізації стратегія розвитку варіативної освіти в Україні

Практичне заняття. Технологія розробки навчального плану.

Питання до обговорення

1. Навчальний план закладу освіти як нормативний документ.
2. Специфіка навчальних планів для денної, заочної форм навчання.
3. Структура робочого навчального плану.
4. Обов'язкові та вибіркові компоненти робочого навчального плану/

Практичні завдання

1. Порівняльний аналіз освітньо-професійних програм та навчальних планів підготовки на предмет їхньої відповідності (бакалавр, магістр).
2. Пояснити взаємозалежність та взаємозв'язок ОПП і навчального плану.
3. Скласти аналітичну записку/ рекомендації щодо усунення виявлених недоліків

Практичне заняття Технологія розробки програми навчальної дисципліни

Питання до обговорення.

1. Навчальна програма як нормативний документ,
2. Види навчальних програм: наскрізні, робочі програми навчальних дисциплін..
3. Структура програми навчальної дисципліни.
4. Підручники, навчальні, методичні посібники, методичні рекомендації, силабуси як основне джерело знань і організації самостійної роботи здобувачів освіти.

Практичні завдання

1. Ознайомитися з рекомендаціями МОН щодо розробки робочої програми навчальної дисципліни (Лист МОН України від 09.-7.2018 №1/9 - 434).
2. Узагальнити та доповісти на практичному занятті

Практичне заняття Технологія розробки робочої програми навчальної дисципліни

Питання до обговорення

1. Робоча програма навчальної дисципліни як стандарт закладу вищої освіти.
2. Функції робочої програми навчальної дисципліни.

3. Структура робочої програми навчальної дисципліни.
4. Процедура затвердження робочої програми навчальної дисципліни.

Практичні завдання

- 1 Проаналізувати робочу програму навчальної дисципліни як освітній стандарт закладу вищої освіти (РПНД за вибором).
- 2 Підготувати рецензію на РПНД.

Практичне заняття Технологія розробки силабусу до робочої програми навчальної дисципліни.

Питання до обговорення.

1. Автономія ЗВО у визначенні переліку методичного забезпечення освітнього процесу.
2. Академічна свобода викладача ЗВО щодо розробки навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни
3. Функції силабуси програми навчальної дисципліни.
4. Технологія укладання силабусу навчальної дисципліни.
5. Процедура затвердження силабусу навчальної дисципліни.

Практичні завдання.

1. Порівняти структуру програми навчальної дисципліни та силабусу. Підготувати рецензію.
2. Визначити власну позицію до силабусу як дорожньої карти здобувача освіти.
3. Обґрунтувати доцільність/недоцільність укладання силабусу як навчально-методичного забезпечення СРС.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Практичне заняття. Кейс метод при підготовці майбутніх викладачів ЗВО до професійної діяльності

Питання до обговорення

1. Інновації як засіб активізації освітнього процесу у ЗВО.
2. Предметно зорієнтовані технології.
3. Особистісно зорієнтовані технології навчання у ЗВО.
4. Партнерські технологія (технологія співпраці).
5. Організація проблемного навчання.
6. Інтенсивні технології навчання. Кейс метод при підготовці майбутніх викладачів ЗВО до професійної діяльності.
7. Функції кейс-методу.
8. Класифікація за European Case Clearing House

Практичні завдання

1. Визначити переваги використання кейс-методу в освітньому процесі.
Обґрунтувати визначені переваги.
2. Розробити кейс: за вибором (кейси-випадки, допоміжні кейси, кейси-вправи, кейси-рішення, комплексні кейси). Продемонструвати результат роботи.

Практичне заняття. Організація освітнього процесу ЗВО

Питання до обговорення

1. Структура освітнього процесу у ЗВО.
2. Зовнішні і внутрішні чинники освітнього процесу.
3. Особливості організації освітнього процесу очної (денної, вечірньої) заочної, дистанційної, змішаної форм навчання.

4. Специфіка розкладу занять денної, заочної, вечірньої дистанційної, змішаної форм навчання в ЗВО.

Практичні завдання

1. Аналіз графіку освітнього процесу.
2. Аналіз розкладу занять у закладі освіти ЗВО. Розробити рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Практичне заняття. Здобувач освіти як автономний і відповідальний суб'єкт освітнього процесу

Питання до обговорення

1. Студентоцентроване навчання.
2. Здобувачі освіти як автономні і відповідальні суб'єкти освітнього процесу. Самостійне цілепокладання здобувача освіти.
3. Освітнє середовища, орієнтоване на потреби та інтереси здобувачів освіти.
4. Формування гнучких освітніх траєкторій. Вибір методів навчання.
5. Активна участь здобувачів в освітньому процесі на засадах взаємної поваги і партнерства.

Практичні завдання

1. Обґрунтувати ключові позиції розвитку автономії та відповідальності здобувачів вищої освіти :

Підтримка викладачів:

Педагоги надають індивідуальну підтримку, психологічну допомогу, корисні ресурси та створюють ситуації успіху для розвитку здобувачів освіти.

Ситуація успіху:

Створення умов, за яких здобувач освіти може досягти позитивних результатів, що сприяє формуванню впевненості та самостійності.

Створення освітнього середовища:

Всі складники освітнього процесу- від педагогічної діяльності до системи оцінювання - повинні сприяти розвитку автономності та відповідальності здобувачів вищої освіти.

Продемонструвати власну обгрунтовану позицію.

Практичне заняття. Організація системи контролю якості у ЗВО.

Питання до обговорення

- 1.Якість освіти ЗО як складна динамічна система управління.
- 2.Розбудова внутрішньої системи забезпечення якості освіти у ЗВО.
- 3.Оцінювання результатів освітнього процесу на рівні кафедри, деканату, університету.
- 4.Незалежне зовнішнє оцінювання діяльності ЗВО, акредитація як суспільна оцінка його діяльності.

Практичне завдання

- 1.Розробити модель системи управління якістю освіти у ЗВО.
Продемонструвати результат.
- 2.Проаналізувати 8 критерій самоцінювання якості освітньої програми.
(Роз'яснення щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми: методичний посібник. [Електронне видання] / А. Бутенко, Г. Денискіна, О. Єременко, О. Книш, І. Сімшаг, О. Требенко. – Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2024. – 127 с.)

Круглий стіл. Перспективні напрямки розвитку сучасного ЗВО

Питання до обговорення

1. Місія, візія, стратегія розвитку ЗВО.
2. Ліцензування, акредитація – реалії і перспективи.

3. Джерела фінансування інноваційних проєктів. Грантові програми.

Практичне завдання

1. Аналіз місії Університету.
2. Аналіз плану стратегічного розвитку Університету.
3. Розробити систему спеціальних стимулів для реалізації педагогічних нововведень.

ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «СТАНДАРТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ»

Тема 1. Нормативно-правові та організаційні засади діяльності викладача закладу вищої освіти

Питання самостійної роботи.

Загальні принципи функціонування системи вищої освіти України: академічна свобода, автономія закладів вищої освіти, європейська інтеграція, забезпечення якості освіти та рівний доступ до неї.

Тема 2. Зміст освіти. Зміст навчання.

Питання самостійної роботи.

Теорії організації змісту освіти

Джерела та чинники формування змісту освіти.

Структурно-логічна обробка масиву змісту навчання.

Тема 3. Освітні, професійні стандарти

Питання самостійної роботи.

Зміст професійних стандартів: «Викладач закладу вищої освіти»

Перелік та опис професійних компетентностей та трудових функцій педагогів, опис професійних кваліфікацій.

Тема 4. Навчальний план

Питання самостійної роботи.

Аналіз структури навчального плану закладу освіти.

Порівняльний аналіз навчальних планів для денної, заочної форми навчання.

Тема 5 Навчальна програма як нормативний документ

Питання самостійної роботи.

Підручники, навчальні, методичні посібники, як основне джерело знань і організації самостійної роботи здобувачів освіти

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Тема 6. Інновації як засіб активізації освітнього процесу у ЗВО.

Питання самостійної роботи.

Проблеми втілення інноваційної освітньої технології у ЗВО. Предметно зорієнтовані технології. Особистісно зорієнтовані технології навчання у ЗВО. Партнерські технологія (технологія співпраці). Організація проблемного навчання. Інтенсивні технології навчання.

Вправа на генерацію інноваційних ідей

Вправу виконуються самостійно з метою поглибленого практичного засвоєння теоретичного матеріалу.

Завдання 1. Проведіть індивідуально процедуру генерації інноваційних ідей.

1.Визначіть предмет інновації. це можна провести у формі групової дискусії або «мозкового штурму»: висловлюйте всі ідеї, що спадають вам на думку і записуйте їх, а потім виберіть найактуальнішу.

2.Звільніть розум від консервативних настанов щодо предмета інновації.

Сядьте зручно за стіл, підготувавши папір і олівець. Зосередьтеся на предметі інновації. Візьміть олівець і швидко, незамислюючись, запишіть:

- ✓ графічні образи предмета;
- ✓ чутки про нього;
- ✓ припущення з приводу його функцій;
- ✓ найкращі і найгірші думки про предмет;
- ✓ емоції: позитивні та негативні.

Після чого відкладіть аркуш і займіться іншою справою. За цей час відбудеться упорядкування ваших думок.

3. Візьміть декілька паперових карток і запишіть по одній ідеї на кожну картку, доповнюючи та корегуючи текст. Розкладіть картки за категоріями і асоціаціям. Додайте, те що ще спало на думку.

4. Відкладіть окремо картки з консервативними ідеями. Якщо ви впевнені в тому, що вони консервативні, позбудьтеся їх.

Завдання 2. Накопичення арсеналу стимулів завдяки яким народжуються ідеї. Існують три основні категорії стимулів – історичні, фактичні, експериментальні. Всі ці стимули можна отримати зі статей, книг, довідників; під час бесід, інтерв'ю, під час участі у семінарах, конференціях. Велику користь народженню ідей приносить спілкування з фахівцями.

Завдання 3. Аналіз реального відчуття предмета інновації.

1. Візуалізуйте предмет інновації. Відчуйте його смак, запах, звучання.

2. Скомбінуйте візуалізований предмет інновації зі стимулами. Зберіть до купи всі наявні стимули. Розгляньте кожну категорію і змусьте свій мозок працювати з нею. Записуйте кожну ідею, що спадає на думку.

3. Осяяння. Це етап вибуху ідей. Він настає у результаті розпочатої творчої активності.

Завдання 4. Визначте мотиви і потреби людей, які:

а) будуть сприяти прийняттю ними вашого нововведення;

б) будуть сприяти прояву опору нововведенням.

Визначте способи подолання опору і впровадження нової моделі поведінки людей.

Тема 7. Організація освітнього процесу у ЗВО

Питання самостійної роботи.

Зовнішні і внутрішні чинники освітнього процесу.

Організація освітнього процесу у закладах вищої освіти України в період воєнного стану

Створення умов для розвитку оригінального педагогічного мислення та інноваційної діяльності

Тема 8. Якість освітнього процесу у ЗВО

Питання самостійної роботи.

Самоаналіз ЗВО.

Критерії оцінювання якості.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

(есе/доповідь)

Підготувати есе/доповідь на електронному /паперовому носіях, виступити на практичному занятті (протягом семестру).

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ЕСЕ/ НАВЧАЛЬНОЇ ДОПОВІДІ

Передбачено самостійний вибір теми есе/навчальної доповіді.

Тематика тез доповіді	Кількість годин	
	Денна	Заочна
Функції державних стандартів освіти.	10	
Стандарти закладу вищої освіти.		
Компетентності випускника ЗВО.		
Організація та проведення самоаналізу ЗВО.		
Процедура акредитації ЗВО.		
Забезпечення реалізації індивідуальної траєкторії навчання здобувача вищої освіти.		
Принципи формування змісту вищої освіти.		
Специфіка укладання робочої програми навчальної дисципліни.		
Порівняльна характеристика освітнього та професійного стандартів.		
Використанням сучасних засобів в освітньому процесі ЗВО.		
Моніторинг освітнього процесу у ЗВО: різновиди та особливості.		
Власна пропозиція теми		

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕЗ

Обсяг 2 - 3 стор. формату А-4 у текстовому редакторі Microsoft Word for Windows 6.0, 7.0, 97, 2000, 2003, 2007; шрифт – Times New Roman, розмір – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; абз. відступ – 1,25 см; поля – 2 см.

- Послідовність розміщення матеріалів у тезах доповіді: назва тез (великі літери, шрифт – напівжирний); прізвище та ініціали автора (ів) (шрифт – напівжирний); місце навчання; місто, в якому знаходиться навчальний заклад, країна; текст.
- Назва файлу має бути підписана українською мовою відповідно до прізвища та ініціалів автора тез (наприклад, Іваненко С. М._тези)

- Використана література (без повторів) оформлюється в кінці тексту під назвою «Література:». У тексті виноски позначаються дужками із вказівкою в них прізвища автора через кому рік видання та через двокрапку сторінку, наприклад: (Федорчук, 2003: 45).

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Ганна Дмитрівна Колесникова,
студентка факультету дошкільної педагогіки та психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса

ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ПРОВІДНА ФОРМА ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Текст...Текст...Текст...Текст... Текст...Текст...Текст...Текст... Текст.....

Список використаних джерел: (За ДСТУ 2015р.)

1.Постоян Т. Г. Інноваційні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців у галузі освіти: особистісно зорієнтований підхід. *Теорія і практика підготовки майбутніх педагогів до інновацій в професійній діяльності*: колективна монографія. Одеса: Університет Ушинського, 2023. С. 135–155.

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів

інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрити сутність загальних принципів формування змісту вищої освіти.
2. Схарактеризувати навчальний план професійної підготовки.
3. Проаналізувати освітній державний стандарт Дошкільна освіта.
4. Проаналізувати ОПП, як державний стандарт вищої освіти.
5. Що таке навчальна програма? Її функції.
6. Процедура акредитації ЗВО.
7. Схарактеризувати стратегію розвитку варіативно освіти в Україні.
8. Особливості організації та проведення самооцінювання ЗВО.
9. Система управління якістю освіти.
10. Поняття інновацій в освіті. Їх сутність і природа.
11. Основні завдання інноваційного розвитку у закладі вищої освіти.
12. Організація дослідницької роботи здобувачів освіти в закладі освіти.
13. Джерела фінансування інноваційних проєктів і програм.

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Державний стандарт освіти визначає:

- А. Обов'язковий мінімум змісту навчальних програм.
- Б. Обсяг навчального навантаження студентів.
- В. Вимоги до рівня підготовки випускників ВНЗ
- Г. Графік навчального процесу.

2. Професійні стандарти вищої освіти розробляються:

- А. Для кожного освітнього кваліфікаційного рівня підготовки фахівців.
- Б. Для кожного напрямку підготовки фахівців.
- В. Для кожної кваліфікації.
- Г. Для кожної спеціалізації

(А.Б.В.)

3. Професійні стандарт освіти має розділи:

- А. Типові нормативно-правові документи.
- Б. Освітньо-кваліфікаційна характеристика.
- В. Освітньо-професійна програма.
- Г. Засоби діагностики якості вищої освіти.

4. Встановити відповідність між навчальними дисциплінами та кількістю годин відведених на їх вивчення.

I. Вивчення обов'язкових нормативних дисциплін

- А. 70%-75%
- Б. 55%-60
- В. 80%- 85%

II. Вивчення вибіркового навчальних дисциплін

- А. 30% - 25%
- Б. 40% - 45%
- В. 15% - 20%

5. Робочі навчальні програми для вибіркового дисциплін розробляють:

- А. ЗВО.
- Б. Міністерство освіти і науки.
- В. Галузеві міністерства.

6. Робочі навчальні програми для вибіркового дисциплін затверджуються рішенням:

- А. Методичних комісій ЗВО.
- Б. Вчених рад.
- В. Навчально-методичними відділами ЗВО.

7. Навчальний план - документ, який визначає:

- А. Перелік і обсяг нормативних і вибіркових навчальних дисциплін.
  - Б. Послідовність вивчення дисциплін.
  - В. Перелік робочих навчальних програм.
  - Г. Кількість годин (кредитів).
  - Д. Графік навчального процесу.
  - Є. Форми самостійної роботи здобувачів вищої освіти.
  - Ж. Форми поточного контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.
3. Обсяг часу, що відводиться на самостійну роботу здобувачів вищої освіти.

8. Графіком навчального процесу передбачено:

- А. Тижневий бюджет годин.
- Б. Теоретичне навчання.
- В. Екзаменаційна сесія.
- Г. Практика.
- Д. Дослідна робота.
- Є. Державні іспити.
- Ж. Виконання кваліфікаційних робіт.
- З. Захист кваліфікаційних робіт.
- І. Канікули.

9. У навчальному плані регламентується:

- А. Кількість лекційних занять.
- Б. Кількість лабораторно-практичних та семінарських занять.
- В. Терміни виконання курсових робіт.
- Г. Складання заліків та іспитів.
- Д. Тижневе навантаження.

11. Визначить систему стандартів вищої освіти:

- А. Державний стандарт.
- Б. Освітній стандарт.
- В. Стандарти вищої освіти на рівні закладів вищої освіти
- Г. Професійні стандарти.

12. Визначіть складові стандартів вищої на рівні закладів вищої освіти:

- А. Перелік спеціалізацій за спеціальностями.
  - Б. Варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників вищих навчальних закладів.
  - В. Варіативні частини освітньо-професійних програм підготовки.
  - Г. Варіативні частини засобів діагностики якості вищої освіти.
  - Д. Навчальні плани.
  - Є. Індивідуальний навчальний план.
  - Ж. Програми навчальних дисциплін.
3. Робочі навчальні програми.

13. Завершіть твердження:

«Основою для складання розкладу занять – документу, яким регламентується академічна робота студентів і викладачів, є _____»

14. Для яких нормативних документів Державний стандарт освіти є основою?

Державний стандарт освіти є основою _____

15. Завершіть твердження .

Порядок розроблення стандартів вищої освіти та внесення змін до них, а також здійснення контролю за їх дотриманням визначається _____

16. Спростуйте, або доведіть твердження.

Структурно-логічний підхід до змісту навчання, а також його систематизація і структуризація, на думку фахівців, сприяє:

- ✓ Формуванню у здобувачів вищої освіти системних знань.
- ✓ Підвищенню об'єктивності самооцінки та оцінки знань.
- ✓ Об'єктивному і глибокому аналізу рівня засвоєння окремих складових освітньої програми.

16. Спростуйте, або доведіть твердження.

Не існує єдиного погодженого визначення і переліку ключових компетентностей, оскільки компетентності – це, насамперед, замовлення суспільства на підготовку його громадян, їх перелік визначається погодженою позицією соціуму у певній країні чи регіоні.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Розкрити сутність загальних принципів формування змісту вищої освіти.
2. Схарактеризувати навчальний план професійної підготовки.
3. Схарактеризувати державний стандарт професійної освіти (за вибором).
4. Схарактеризувати ОПП, як державний стандарт вищої освіти. (за вибором).
5. Навчальна програма, її функції.
6. Завдання акредитації ЗВО.
7. Схарактеризувати вибіркового підхід при реалізації ОПП.
8. Система управління якістю освіти ЗВО.
9. Форми підготовки педагогічних працівників до інноваційної діяльності
10. Джерела формування змісту вищої освіти.
11. Поняття «освітня система».
12. Форми здобуття вищої освіти.
13. Основні функції освітнього процесу.
14. Сутність багаторівневої вищої освіти.

15. Форми підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників ЗВО
16. Роль колегіальних органів управління у забезпеченні якості освіти.
17. Компетентнісний підхід щодо організації освітнього процесу.
18. Види професійної діяльності науково-педагогічного працівника ЗВО:
19. Нормативно-правові акти, що регулюють професійну діяльність викладача (педагогічного працівника і науково-педагогічного працівника ЗВО).
20. Структура програми навчальної дисципліни.
21. Студентоцентроване навчання як один із ключових принципів вищої освіти.
22. Освітні інновації у ЗВО.
23. Внутрішня система управління якістю ЗВО.
24. Структурно-логічний підхід до змісту навчання
25. Форми контролю у ЗВО.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА РІЗНИМИ ВИДАМИ РОБОТИ

Вид роботи	Бали	Критерії
<p style="text-align: center;">Практичні завдання з використанням ШІ</p>	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
<p style="text-align: center;">Самостійна робота з використанням ШІ</p>	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно

		виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Контрольна робота Без використання ШІ	0-1	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь
	2-4	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь
	5-7	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь
	8-10	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь
ІНДЗ (доповідь) З використанням ШІ	0-2	Зміст доповіді відповідає предмету дисципліни, має загальний реферативний характер, демонструє несамотійність у розв'язанні завдань, текст не визначає ключову практичну проблему і не відповідає структурі доповіді. Не вказано факту використання ШІ
	3-5	Зміст доповіді відповідає предмету дисципліни, має описовий характер, містить поняття, має граматично не вичитаний текст, не визначає ключову практичну проблему. Вказано факт використання ШІ. Демонструє аналіз і редагування згенерованого тексту.
	6-8	Зміст доповіді відповідає предмету дисципліни, демонструє переважно академічність, містить аналітику і узагальнення, має неінформативні посилання, оперує поняттями, визначає ключову практичну проблему. Вказано факт використання ШІ. Продемонстровано редагування згенерованого тексту: є власні думки, творчий підхід.
	8-10	Зміст доповіді відповідає предмету дисципліни характеризує сучасний інноваційний дискурс і відповідає практиці соціально-психологічного супроводу

		процесу управління освітою; робота носить самостійний характер, містить авторську аналітику і узагальнення, прямі і непрямі цитування з посиланнями на основне джерело, включає оперування поняттями, містить актуальні приклади розв'язаних завдань з управлінської освітянської практики. Дотримано академічних стандартів без використання ШІ. Рекомендації до оформлення тез.
Есе (ІНДЗ) Без використання ШІ	0 балів	Завдання не виконано; есе має комплікативний характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам, які висуваються до жанру академічного есе.
	1 – 3 бали	Здобувач демонструє неглибоку обізнаність з темою, її інтерпретація поверхова, судження подеколи компелятивні. У роботі простежується комунікативний задум автора, представлений традиційний або обмежений набір ідей, відсутня діалогова (дискусійна) основа. Композиційна структура есе загалом витримана, проте наявні суттєві недоліки в аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків (не більше 2 логічних помилок), фрагменти іноді не пов'язані між собою, опущений аналіз суттєвих характеристик явища, не аналізуються альтернативні погляди на проблему. Спостерігається невдале поєднання теорії з фактичним матеріалом, використання риторики (тверджень) замість аргументації (доказів). Здобувач демонструє бідний словниковий запас, одноманітність граматичного ладу мови; спостерігається порушення мовностилістичних норм наукового стилю, зокрема наявне недоречне використання засобів виразності, неточне вживання термінології тощо; порушуються орфографічні й пунктуаційні норми.
	4 – 6 балів	Здобувач демонструє розуміння проблеми, чітко її формулює, проте розкриває її на низькому теоретичному рівні / заявлена тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Авторська модальність і оцінність виявляється невиразно. Здобувач загалом володіє навичками створення

		<p>академічного тексту, аргументованого доведення тез, загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам. Робота характеризується змістовою цілісністю і послідовністю викладу, проте логічно упорядковані думки не пов'язані між собою мовними засобами; вказані наявні альтернативні погляди на проблему без їх адекватної оцінки; спостерігаються порушення у використанні прийомів порівняння й узагальнення. Використано змішаний стиль викладу з превалюванням неформального. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних норм наукового стилю, проте наявні окремі орфографічні і синтаксичні помилки.</p>
	7 – 9 балів	<p>Здобувач демонструє розуміння проблеми, розкриває її на достатньому теоретичному рівні, присутня авторська модальність, оцінність, проте інтерпретація теми недостатньо глибока і самостійна. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення, проте тези й приклади не завжди переконливі, здобувач переважно використовує традиційні форми доведення. Загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам; виклад зрозумілий і чіткий; наявні незначні порушення логіки чи послідовності викладу; пояснюються альтернативні погляди на проблему та їх оцінка; використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення. Текст загалом оформлено правильно, але трапляються поодинокі порушення орфографічних чи пунктуаційних норм.</p>
	10 балів	<p>Здобувач демонструє глибоке розуміння проблеми, чітко її формулює, розкриває на високому теоретичному рівні, обґрунтовано використовує відомості з наукових джерел. Інтерпретація теми глибока й самостійна, переважає авторська модальність й оцінність.</p>

		<p>Загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе; виклад зрозумілий і чіткий; стиль викладу відповідає академічним стандартам. Багатий словниковий запас, лексичні (зокрема термінологічні) та стилістичні засоби використовуються повністю адекватно й виразно. Наведені доведення логічні і обґрунтовані; сформульовані тези переконливі, супроводжуються грамотною аргументацією власної позиції; подаються альтернативні погляди на проблему та їх особиста оцінка автором; доречно й грамотно використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення; судження свідчать про самостійність мислення і широту кругозору автора. Текст повністю відповідає вимогам точності й правильності мовлення; допущені окремі (1-2) мовленнєві або стилістичні огріхи.</p>
--	--	---

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Професійна діяльність викладача закладу вищої освіти» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного/тестування екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не аналюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1–5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6–10 балів	Здобувач вищої освіти не вмє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11–15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16–20 балів	Здобувач вищої освіти вмє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

ГЛОСАРІЙ

Вимога – положення, що містить критерії, які повинні бути виконані.

Виробнича функція (трудова, службова тощо) - коло обов'язків, які виконує фахівець у відповідності до займаної посади і які визначаються посадовою інструкцією або кваліфікаційною характеристикою.

Вища освіта – це освіта, отримана особою в результаті засвоєння змісту навчання з вищої освіти, яка базується на рівні повної загальної середньої освіти і завершується присвоєнням особі певного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Вищий навчальний заклад – заклад освіти, основною статутною метою діяльності якого є надання вищої освіти.

Галузь – сукупність усіх виробничих одиниць, які беруть участь переважно в однакових або подібних видах виробничої діяльності.

Галузь освіти – група напрямів підготовки споріднених за ознакою спільності узагальнених структур діяльності.

Державна акредитація вищого навчального закладу – процедура визначення державою права (спроможності) вищого навчального закладу здійснювати освітньо-професійну діяльність, що відповідає вимогам державних стандартів освіти, а також здійснювати наукову та науково-технічну діяльність у відповідності до заявленого статусу.

Задача діяльності – мета діяльності, що задана в певних умовах і може бути досягнута в результаті визначеної структури діяльності, до якої віднесено:

– предмет діяльності (праці) – те, що суб'єкт має до початку своєї діяльності і що підлягає трансформації у продукт;

– засіб діяльності (праці) – об'єкт, що опосередковує вплив суб'єкта на предмет діяльності, або те, що звичайно називають "знаряддям праці", і стимули, що використовуються, наприклад, у діяльності управління;

– процедура діяльності (праці) – це технологія (спосіб, метод) одержання бажаного продукту. Інформація про спосіб діяльності фіксується у вигляді програми або алгоритму на деяких матеріальних носіях;

– умови діяльності (праці) – характеристика оточення суб'єкта в процесі діяльності (температура, склад повітря, рівень акустичних шумів, пристосованість приміщення до праці, меблі, а також соціальні умови та час);

– продукт діяльності (праці) – те, що одержано в результаті трансформації предмета в процесі діяльності.

Види задач діяльності – професійні задачі – задачі діяльності, що безпосередньо спрямовані на виконання завдання (завдань), яке (які) поставлено(і) перед фахівцем як професіоналом;

– соціально-виробничі задачі – задачі діяльності, що пов'язані з діяльністю фахівця у сфері виробничих відносин у трудовому колективі (наприклад, інтерактивне та комунікативне спілкування, тощо);

– соціально-побутові задачі – задачі діяльності, що виникають у повсякденному житті і пов'язані з домашнім господарством, відпочинком, родинним спілкуванням, фізичним і культурним розвитком тощо і можуть впливати на якість виконання фахівцем професійних та соціально-виробничих задач.

Здатність – психологічний стан індивіда, в якому він готовий до успішного виконання певного виду продуктивної діяльності.

Здібність – психологічні особливості індивіда, що забезпечують можливості успішного виконання певного виду продуктивної діяльності. Здібності пов'язані із загальною спрямованістю особи, з її нахилом до тієї чи іншої діяльності.

Зміст освіти – це обумовлені цілями та потребами суспільства вимоги до системи знань, умінь і навичок, світогляду та громадянських і

професійних якостей майбутнього фахівця, що формуються у процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку науки, техніки, технології та культури.

Змістовний модуль – система навчальних елементів, що поєднані за ознакою відповідності певному навчальному об'єкту.

Зміст навчання – це науково обґрунтований методичний та дидактичний навчальний матеріал, засвоєння якого забезпечує здобуття освіти і кваліфікації згідно з освітньо-кваліфікаційним рівнем. Зміст навчання поділяється на:

– нормативну частину змісту навчання – обов'язковий для засвоєння зміст навчання, сформований відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики як змістовні модулі із зазначенням їх обсягу і рівня засвоєння, а також форм державної атестації;

– вибірккову частину змісту навчання – рекомендований для засвоєння зміст навчання, сформований як змістовні модулі із зазначенням їх обсягу та форм атестації, призначений для задоволення потреб і можливостей особистості, регіональних потреб у фахівцях певної спеціалізації, з урахуванням досягнень наукових шкіл і навчальних закладів.

Знання – результат процесу пізнання діяльності, її перевірене суспільною практикою і логічно упорядковане відображення в свідомості людини. Знання – категорія, яка відбиває зв'язок між пізнавальною і практичною діяльністю людини. Знання виявляються в системі понять, суджень, уявлень та образів, орієнтовних основ діяльності тощо, яка має певний обсяг і якість. Знання можливо ідентифікувати тільки, коли вони проявляються у вигляді вмінь виконувати відповідні розумові або фізичні дії.

Економічна діяльність – процес поєднання дій, які призводять до отримання відповідного набору продукції чи послуг. Вид економічної діяльності має місце тоді, коли об'єднуються ресурси (устаткування, робоча

сила, технологічні засоби, сировина та матеріали) для створення виробництва конкретної продукції та надання послуг. Таким чином, вид діяльності характеризується використанням ресурсів, виробничим процесом, випуском продукції та наданням послуг.

Кваліфікація – здатність особи виконувати завдання та обов'язки відповідної роботи. Кваліфікація вимагає певного освітньо-кваліфікаційного рівня. Кваліфікація визначається через назву професії.

Клас задачі діяльності – ознака рівня складності задач діяльності, які вирішуються фахівцем. Всі задачі діяльності розподіляються на три класи:

– стереотипні задачі діяльності – передбачають діяльність відповідно до заданого алгоритму, що характеризується однозначним набором добре відомих, раніше відібраних складних операцій, і потребує використання значних масивів оперативної та раніше

засвоєної інформації;

– діагностичні задачі діяльності – передбачають діяльність відповідно до заданого алгоритму, що містить процедуру часткового конструювання рішення по застосуванню відповідних операцій, і потребує використання значних масивів оперативної та раніше

засвоєної інформації;

– евристичні задачі діяльності – передбачають діяльність за складним алгоритмом, що містить процедуру конструювання рішень і потребує використання великих масивів оперативної та раніше засвоєної інформації.

Компетентність – знання та досвід діяльності в тому чи іншому виді економічної діяльності.

Контроль якості вищої освіти – система заходів, що здійснює третя сторона з метою перевірки характеристик якостей особистості випускника вищого навчального закладу та їх порівняння з встановленими вимогами і визначення відповідності кінцевим цілям

вищої освіти.

Кредит – система змістовних модулів, що з урахуванням терміну засвоєння студентами окремих навчальних елементів (відповідно до психофізіологічних норм засвоєння при використанні оптимальних форм, методів і засобів навчання), можуть бути засвоєні за 54

години навчального часу (суму годин аудиторної і самостійної роботи студента за тиждень).

Як наведено у додатку 1 Конвенції Ради Європи і ЮНЕСКО про визнання кваліфікацій з вищої освіти кредит – точно документована мінімальна умовна одиниця виміру "вартості" якоїсь складової навчальної програми, виконаної студентом – під час навчання.

Ліцензування закладу вищої освіти – процедура визнання державою права вищого навчального закладу здійснювати певні освітньо-професійні послуги, що відповідають вимогам державних стандартів вищої освіти, у відповідності до заявленого статусу.

Навичка – дії, що виконуються при здійсненні певної діяльності, котрі завдяки численним повторенням стають автоматичними і виконуються без свідомого контролю.

Навчальна дисципліна (у вищому навчальному закладі) – педагогічно адаптована система понять про явища, закономірності, закони, теорії, методи тощо будь-якої галузі діяльності (або сукупності різних галузей діяльності) з визначенням потрібного рівня сформованості у тих, хто навчається, певної сукупності умінь і навичок.

Навчальний елемент (дидактична одиниця) – мінімальна доза навчальної інформації, що зберігає властивості навчального об'єкта.

Навчальний об'єкт – обсяг навчальної інформації, що має самостійну логічну структуру та зміст, і дає змогу оперувати цією інформацією у процесі діяльності мислення.

Навчальний план – нормативний документ вищого навчального закладу, який складається на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік та обсяг

навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного і підсумкового контролю.

Напрямок підготовки за професійним спрямуванням у вищій освіті – група спеціальностей із спорідненим змістом освіти.

Нормативний термін навчання – це встановлений освітньо-професійною програмою термін викладання нормативної і вибіркової частин змісту освітньо-професійної програми для очної форми навчання.

Об'єкт діяльності – процеси, або(та) явища, або(та) матеріальні об'єкти, на які спрямована діяльність фахівця (наприклад, двигун внутрішнього згоряння, організаційно-економічна система, технологія галузі тощо).

Освітній рівень вищої освіти- характеристика вищої освіти за ознакою рівня сформованості якостей людини, що забезпечують її всебічний розвиток як особистості і достатніх для здобуття відповідної кваліфікації.

Освітній рівень базова вища освіта базується на освітньому рівні "повна загальна середня освіта" і передбачає формування особистих якостей людини, визначених державним стандартом вищої освіти.

Освітній рівень повна вища освіта базується на освітньому рівні "базова вища освіта" і передбачає формування особистих якостей людини, визначених державним стандартом вищої освіти.

Освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти – характеристика вищої освіти за ознаками рівня сформованості якостей людини, що забезпечують її здатність виконувати відповідні фахові завдання чи обов'язки певного кваліфікаційного рівня.

Фахівець освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, який на основі повної загальної середньої освіти здобув загальнокультурну підготовку, спеціальні уміння та знання, має певний досвід їх застосування при вирішенні певних виробничих

функцій і здатний перенести свою діяльність з одного предмета праці на інший. Задачі діяльності, що вирішує молодший спеціаліст, припускають вибір готових рішень з набору стандартних загальноприйнятих рішень, що мають алгоритмізований характер.

Фахівець освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, який отримав освітній рівень "базова вища освіта", здобув спеціальні уміння та знання, призначений для виконання обмеженої кількості виробничих функцій, пов'язаних з циклом існування об'єкта його діяльності. Задачі діяльності, які вирішує бакалавр, припускають діяльність відповідно до заданого алгоритму, що містить процедуру часткового конструювання відповідних операцій.

Фахівець освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, який отримав освітній рівень "повна вища освіта", здобув спеціальні уміння та знання, призначений для виконання всіх виробничих функцій, пов'язаних з циклом існування об'єкта його діяльності. Задачі діяльності, які вирішує спеціаліст, припускають діяльність за складним алгоритмом, що містить процедуру конструювання рішень.

Фахівець освітньо-кваліфікаційного рівня магістра, який отримав освітній рівень "повна вища освіта", здобув спеціальні уміння та знання, призначений для виконання науково-дослідних, педагогічних та (чи) управлінських функцій, що пов'язані з циклом існування об'єкта його діяльності. Задачі діяльності, які вирішує магістр, припускають діяльність за складним алгоритмом, що містить процедуру конструювання рішень.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика – державний нормативний документ, в якому узагальнюється зміст освіти, тобто відображаються цілі освітньої та професійної підготовки, визначаються основні вимоги до фахівця, його місце в структурі господарства держави.

Освітньо-професійна програма підготовки фахівця – державний нормативний документ, в якому узагальнюється зміст навчання, встановлюються вимоги до змісту, обсягу і рівня освітньої та професійної

підготовки фахівця за певною спеціальністю певного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Показник якості вищої освіти – кількісна характеристика якостей особистості випускника вищого навчального закладу, що розглядається стосовно до певних умов його навчання та сфери майбутньої професійної діяльності

Проблеми – ситуація діяльності, яка містить протиріччя наукового, організаційного або іншого характеру і являє собою перепони, що виникають при досягненні суб'єктом цілеспрямованого результату своєї діяльності.

Професія – здатність виконувати подібні роботи, які вимагають від особи певної кваліфікації. Професія вимагає визначеного кола знань та умінь.

Рівень якості вищої освіти – це відносна характеристика якості вищої освіти, що ґрунтується на порівнянні значень показників якості, отриманих на підставі діагностичних іспитів випускників вищого навчального закладу, з критеріально-орієнтованим еталоном, репрезентуваним державним стандартом вищої освіти

Рівні сформованості знань щодо змісту навчального елемента:

– ознайомчо-орієнтований – особа має орієнтоване уявлення щодо понять, які вивчаються, здатна відтворювати формулювання визначень, законів тощо, вміє вирішувати типові завдання шляхом підставлення чисельних даних;

– понятійно-аналітичний – особа має чітке уявлення та поняття щодо навчального об'єкта, здатна здійснювати смислове виділення, пояснення, аналіз, перенесення раніш засвоєних знань на типові ситуації;

– продуктивно-синтетичний – особа має глибоке розуміння щодо навчального об'єкта, здатна здійснювати синтез, генерувати нові уявлення, переносити раніш засвоєні знання на нетипові, нестандартні ситуації.

Робота – певні завдання та обов'язки, що виконані, виконуються чи повинні бути виконані однією особою.

Спеціальність – категорія, що характеризує: – у сфері освіти – спрямованість і зміст навчання при підготовці фахівця (визначається через об'єкт діяльності фахівця і відображає, насамперед, вид його діяльності і сферу застосування його праці);

– у сфері праці – особливості спрямованості і специфіку роботи в межах професії (зміст задач професійної діяльності).

Навчання за спеціальністю освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, спеціаліст або магістр передбачає вивчення узагальненого об'єкта діяльності фахівця, виробничих функцій та типових складових структури професійної діяльності таких, що задовольняють

вимогам сфери праці до спеціальності.

Навчання за спеціальністю освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст передбачає вивчення виробничих функцій та типових складових структури професійної діяльності.

Спеціалізація спеціальності – категорія, що характеризує відміни окремих задач діяльності фахівця за ознаками різниці засобів, або(та) продуктів, або(та) умов діяльності в межах спеціальності. Ці окремі задачі характерні для відносно невеликих груп фахівців в межах спеціальності.

Структурно-логічна схема підготовки – наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки.

Тест – стандартизована психодіагностична методика, яка призначена до встановлення кількісних і якісних індивідуально-психологічних відзнак. У психологічній діагностиці – стандартизований, часто обмежений у часі іспит.

Тест педагогічний – система взаємопов'язаних предметним змістом завдань специфічної форми, що дозволяють оцінювати структуру і вимірювати рівень знань та інші характеристики особи.

Технологічна карта – опис процесу у вигляді покрокової, поетапної послідовності дій із зазначенням засобів, що використовуються.

Технологічна система – це умовне зображення технологічного процесу, поділ його на окремі функціональні елементи і позначення логічних зв'язків між ними.

Технологія – 1) форма вираження людського інтелекту, сфокусованого на розв'язання суттєвих проблем життя; 2) сукупність форм, методів, прийомів і засобів досягнення очікуваних результатів при передачі соціального досвіду, а також оснащення цього процесу; 3) радикальне оновлення інструментальних і методологічних засобів педагогіки й методики за умови збереження наступності в розвитку педагогічної науки й шкільної практики.

Тип діяльності – характеристика професійної діяльності з точки зору способів і форм її здійснення. Визначається станом взаємодії фахівця з об'єктом діяльності – системою, що характеризується однаковою узагальненою метою (продуктом) діяльності.

Типова задача діяльності – узагальнена задача діяльності, що є характерною для більшості виробничих або соціальних ситуацій і не містить конкретних даних, а, отже, не має конкретного рішення (можуть бути визначені тільки шляхи вирішення).

Узагальнений об'єкт діяльності фахівця з вищою освітою – природня чи штучна система, що розвивається. Характерні етапи цього розвитку визначають цикл взаємодії фахівця і системи.

Уміння – здатність людини виконувати певні дії при здійсненні тієї чи іншої діяльності на основі відповідних знань. Уміння поділяються за видами:

– Предметно-практичні – уміння виконувати дії щодо переміщення об'єктів у просторі, зміну його форми, тощо. Головну роль у регулюванні предметно-практичних дій виконують перцептивні образи, що відображають просторові, фізичні та інші властивості предметів і забезпечують керування робочими рухами відповідно до властивостей об'єкта та завдань діяльності.

– Предметно-розумові – уміння щодо виконання операцій з розумовими образами предметів. Ці дії вимагають наявності розвиненої системи уявлень і здатність до розумових дій (наприклад, аналіз, класифікація, узагальнення, порівняння тощо).

– Знаково-практичні – уміння щодо виконання операцій зі знаками та знаковими системами. Прикладами цих дій є письмо, прокладання курсу по карті, одержання інформації від пристроїв тощо.

– Знаково-розумові – уміння щодо розумового виконання операцій зі знаками та знаковими системами. Наприклад, дії, що є необхідні для виконання логічних та розрахункових операцій. Ці дії дозволяють вирішувати широке коло задач в узагальненому вигляді

Цикл підготовки – сукупність складових змісту освітньої або професійної підготовки (змістовних модулів, блоків змістовних модулів), що поєднані за ознаками належності їх змісту до спільного освітнього або професійного напрямку

Якість вищої освіти – це сукупність певних якостей випускника вищого навчального закладу, що відображають компетентність, ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість, здібності, професійно важливі якості тощо, обумовлюють її здатність

задовольняти як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства, а також його професійну придатність:

- задовільняти у відповідності до соціальних норм суспільні вимоги до виконання майбутніх соціально-професійних ролей;
- відповідати за свої соціально важливі рішення;
- задовольняти намагання особи до соціального статусу та престижу

Якість особистості випускника закладу вищої освіти – цілісна сукупність елементів внутрішньої структури особистості, що визначає зміст соціально значущих і професійно важливих властивостей випускника вищого навчального закладу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Денисюк В. Інноваційний менеджмент як напрям вдосконалення процесу управління якістю освіти URL: <http://www.gisap.eu/ru/innovatsiini-menedzhment-yak-napryam-vdoskonalennya-protsesu-upravlinnya-yakistyuosviti>
2. Менеджемент в освіті: підручник / За ред. проф. В.В. Крижка. Київ : Освіта України, 2020. 438 с.
3. Пермінова Л.А. Асистентська практика: зміст, методи і форми організації: навч.-метод. посіб. Київ : КНТ, 2018. 120 с.
4. Системи організації освітнього процесу у ЗВО URL: <http://www.myshared.ru/slide/1416510/>
5. Карпенко, О., Спіріна, Т., Нохріна, І. Організація освітнього процесу у закладах вищої освіти України в період воєнного стану. Social Work and Education, Vol. 12, No. 1 pp. 34-43. DOI: 10.25128/2520-6230.25.1.3 https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/52206/1/Karpenko_O._Spirina_T._Nokhrina_I._SW%D0%95_12_FPSRSO.pdf

Допоміжна

1. Болонська декларація. URL : www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/
2. Державні стандарти освіти і національне освітнє законодавство : навч. посіб. / за ред. Г. В. Лаврик. Київ : «Центр учбової літератури». URL: <https://docplayer.net/53697826-Derzhavni-standarti-osviti-i-nacionalne-osvitnie-zakonodavstvo.html> <https://ukc.gov.ua/knowledge/uchasnyky-osvitnogo-protsesu-v-zakladah-fahovoyi-peredvyshhoyi-osvity/>
3. Закон України «Про фахову передвищу освіту» № 2745-VIII від 06 червня 2019 року. URL: <https://ukc.gov.ua/knowledge/uchasnyky-osvitnogo-protsesu-v-zakladah-fahovoyi-peredvyshhoyi-osvity/>
4. Копусь О. А., Постоян Т. Г. Методичні рекомендації щодо відкриття та призупинення/зупинення освітньої програми. 2-ге вид: допов. Одеса, Університет Ушинського, 2020. 60 с.

5. Карпенко О. Моделювання самостійної роботи студентів як складової фахової активності у процесі формування професійних компетентностей. Ввічливість. Humanitas. 11. 2.126-131. DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.2.18>.
6. Карпенко О. Соціальне середовище закладу вищої освіти як умова розвитку соціальної активності студентів. Ввічливість. Humanitas, 3. 54-59. DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.8>.
7. Лист МОН України від 28.04.2017 р. №1/9-239 (Примірний зразок освітньо-професійної програми для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів URL : <https://mon.gov.ua/ua>
8. Лях Т., Спіріна Т. Моделювання професійної діяльності викладача вищої школи в умовах змішаного навчання. Матеріали III Всеукраїнської наук.практ.конференції 14 травня 2021 р.. С. 223-227.
9. Осередчук О. Модель моніторингу якості вищої освіти в Україні. Витоки педагогічної майстерності,(29),175-180.
10. Постоян Т. Г. Інноваційні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців у галузі освіти: особистісно зорієнтований підхід. Теорія і практика підготовки майбутніх педагогів до інновацій в професійній діяльності: колективна монографія. Одеса: Університет Ушинського, 2023. С. 135–155.
11. Постоян Т. Г. Підготовка майбутніх педагогів до використання проєктної технології навчання. Актуальні проблеми життєвого та професійного самоздійснення особистості : матер. всеукр. наук.-практ. конф. «Психологія самоздійснення особистості : теорія, досвід, практика» (19-20 травня 2023 р.) / відп. ред. О. П. Саннікова. Одеса : ФОП Бєлий А.Є., 2023. С. 46-52.
12. Постоян Т. Г. Індивідуальна освітня траєкторія: організаційний аспект. Зб. матеріалів між нар. наук.-практ. конференції «Управління та інновації в освіті: досвід, проблеми та перспективи»: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (27-28 жовтня 2022 р., Одеса). Одеса: Університет Ушинського, 2022. С. 102–108.

13. Постоян Т.Г. Контекстне навчання в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах закладу вищої освіти. Збірник матеріалів науково-практичної всеукраїнської конференції «Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти» : матеріали науково-практичної конференції (15 червня 2022 р., Одеса). Одеса : Університет Ушинського, 2022. С. 35-37.
14. Постоян Т.Г. Формування соціально-комунікативних навичок у процесі професійної підготовки майбутніх керівників закладів дошкільної освіти. Забезпечення сталого розвитку освіти: європейський та національний виміри: збірн. наук. статей. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. С. 126-130.
15. Постоян Т.Г. Формування психологічної компетентності майбутніх керівників закладів дошкільної освіти: практико зорінтований підхід. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського». № 4 (153). 2025.
16. Постоян Т.Г. Моделювання процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти. Молодь і ринок. Дрогобицький державний педагогічний університет. №11 (243); рік 2025 DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.345348>
17. Постоян Т.Г. Дуальна форма здобуття освіти та її доцільність у професійній підготовці керівників закладів дошкільної освіти. Осінні читання освітян. Освіта під час війни: актуальні аспекти, ефективні форми та безпечний простір: матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 30 жовтн. 2025 р.) / голов. ред. В. О. Аніщенко; Пенітенціарна академія України. Чернігів : ПАУ, 2025. С. 144-147.
- 18.Черновол Є. О., Чепелюк А. В., Куртяк, Ф. Ф. Щодо цифровізації освітнього процесу у закладах вищої освіти України: нові можливості та перспективи. Академічні візії, (15).<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7595166>
19. University Autonomy in Europe. URL: <https://bit.ly/2R3FPVs>

20. Qualifications framework for the European Higher Education Area
 URL:<https://ufm.dk/en/education/recognition-and-transparency/transparency-tools/qualifications-frameworks/other-qualifications-frameworks/qf-for-the-european-higher-education-area>

Інформаційні ресурси

Міністерство освіти і науки України : URL : <https://mon.gov.ua/ua>

Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського :URL :
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.
 Сухомлинського:URL : <http://www.dnpb.gov.ua/>

Освіта в Україні, освіта за кордоном. URL : <http://www.osvita.org.ua/> ;

Сайт «Osvita. Ua». URL : <http://osvita.ua/school/theory/780/>

Український центр оцінювання якості освіти.URL : <http://testportal.gov.ua/>

Державної служби якості освіти: URL : <http://testportal.gov.ua/>

Навчальне видання

Постоян Тетяна Григорівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ»
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ А4 ПСИХОЛОГІЯ**

Методичні рекомендації